

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

БОЛГАРСЬКА МОВА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра

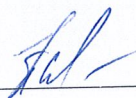
спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

освітньо-професійна програма Країнознавство

Укладач к.ф.н., доцент І.І. Ільченко

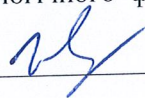
Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри слов'янської філології

Протокол № 1 від "21" серпня 2019 р.
Завідувач кафедри слов'янської філології

І.Я. Павленко

Ухвалено науково-методичною радою
Філологічного факультету

Протокол № 1 від "21" серпня 2019 р.
Голова науково-методичної ради
філологічного факультету

І.І. Ільченко

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів - 10	Галузь знань 029 Міжнародні відносини суспільні комунікації та регіональні студії	Вибіркова дисципліна Дисципліни професійної та практичної підготовки		
Загальна кількість годин – 300 Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: - 4 год.	Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії освітньо-професійна програма Країнознавства	Рік підготовки:		
		4 -й		
	Рівень вищої освіти: <i>бакалаврський</i>	Практичні		
		40/60год.		
		Самостійна робота		
		80/120год.		
	Вид контролю: Залік/екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу навчальної дисципліни «Болгарська мова» є навчання студентів сучасної болгарської мови для формування вміння робити коректний переклад з болгарської мови на рівні А 2.

Основні завдання вивчення дисципліни «Болгарська мова» пов'язані з засвоєнням болгарської мови як близькоспорідненої слов'янської мови на всіх мовних рівнях (граматичному, лексичному, фонетичному та пунктуаційному):

- засвоєнням фонетичних та інтонаційних особливостей болгарської мови;
- засвоєнням основних правил граматики болгарської мови;
- засвоєнням елементарної лексики на основні повсякденні теми;
- читанням і розумінням елементарних текстів;
- набуттям уміння проводити діалоги на загальні теми;
- знайомством з деякими географічними, історичними та природними пам'ятками Болгарії.

Згідно з вимогами освітньої програми, студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей):

знати:

- правила граматики болгарської мови;
- лексику;

– культурологічну специфіку болгарської мови;

вміти:

- будувати своє усне мовлення згідно з фонетичними нормами болгарської мови;
- Читати та перекладати тексти з болгарської мови

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

Бакалавр за спеціальністю «міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» має відповідати наступним кваліфікаційним вимогам:

- володіти фундаментальними фаховими та гуманітарними і соціально-економічними знаннями;
- знати про здобутки класичної та новітньої політології міжнародних відносин;
- мати уявлення про історію національного політичного мислення та її вплив на сучасні політичні процеси в Україні;
- володіти понятійним апаратом сучасної політичної теорії, термінами, що використовуються в політичній практиці;
- знати закономірності і тенденції політичного життя суспільства;
- вміти надати експертну оцінку сучасним міжнародним політичним подіям та процесам;
- вміти написати аналітичний документ з аналізу політичних подій та процесів;
- вміти надати професійний коментар в мас-медіа міжнародним політичним подіям та процесам.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Болгарська мова» тісно пов'язана зі змістом нормативних дисциплін, зокрема з курсами «Етнології та народознавство», «Культурологія», «Лінгвокраїнознавство».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Фонетика. Морфологія

Тема 1. Загальні відомості про Республіку Болгарія.

Географічні дані – місце розташування, територія, кордони, населення, клімат, рельєф. Історичні відомості. Політична система, державна символіка. Туристичні ресурси країни.

Тема 2. Болгарський алфавіт. Фонетичні особливості болгарської мови.

Структура алфавіту. Особливості вимови голосних *о, е, ъ*. Особливості вимови приголосних *ш, ж, ц, ч, щ*. Вимова буквених поєднань *ьо, йо, дж, дз*. Інтонація питальних речень.

Тема 3. Знайомство.

Особисті займенники. Відмінювання дієслова *съм*. Питальні займенники *Кой? Коя? Кое? Кои?* Питальні речення з питальною часткою *ли?* Назви деяких національностей. Формули вітання.

Тема 4. Іменник.

Іменник – рід і число. Особливі форми утворення множини. Теперешній час дієслів *імам, нямам*. Кількісні числівники від 1 до 100.

Рахункова форма іменників чоловічого роду. Кількісні числівники від 100 до 1 000 000. Орієнтація у часі. Діалог у книжковому магазині.

Визначальний артикль іменників. Короткі форми особистих займенників у знахідному відмінку 3 особи однини і множини. Назви предметів побуту.

Тема 5. Вказівні займенники.

Вказівні займенники. Деякі прийменники з просторовим значенням. Теперешній час дієслів 1, 2 і 3 відмінювання. Основна лексика по темі «Мій будинок, моя квартира» – просторова орієнтація.

Розділ 2. Дієслово. Форми майбутнього та минулого часів

Тема 6. Минулий і майбутній час дієслова зв'язки с'єм.

Минулий і майбутній час дієслова зв'язки с'єм. Майбутній час дієслів. Прикметник – рід, число, певна форма. Лексика по темі «Продукти харчування».

Тема 7. Аорист деяких дієслів другої дієвідміни.

Аорист деяких дієслів другої дієвідміни. Порядкові числівники. Короткі форми присвійних займенників. Назви деяких професій. Позначення родинних зв'язків. Назви деяких професійних зв'язків. Лексика за темою «Одяг, взуття».

Тема 8. Присвійні займенники.

Короткі форми присвійних займенників. Назви деяких професій. Позначення родинних зв'язків. Назви деяких професійних зв'язків. Лексика за темою «Зовнішність людини».

Тема 9. Зворотні дієслова.

Короткі знахідні форми особових займенників. Зворотні дієслова. Аорист деяких дієслів першої та третьої дієвідміни. Узагальнення пройдених лексичних тем.

Тема 10. Майбутній час.

Майбутній час дієслів недоконаного і доконаного виду. Аорист деяких нерегулярних дієслів першої дієвідміни. Лексика за темою «Моє повсякдення».

Тема 11. Перфект.

Дійсний дієприкметник минулого часу. Перфект. Так-конструкція. Викладення основних моментів власної автобіографії. Робота людей різних професій.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		практичн і		сам.роб.			практичн і		сам.роб.	
Розділ 1. Фонетика. Морфологія										
Тема 1. Загальні відомості про Болгарію			6		6					
Тема 2. Болгарський			6		14					

<i>алфавіт. Фонетичні особливості болгарської мови</i>											
<i>Тема 3. Знайомство</i>			8		20						
<i>Тема 4. Іменник</i>			12		20						
<i>Тема 5. Вказівні займенники</i>			8		20						
Разом за розділом 1	120		40		80						
Розділ 2. Дієслово. Форми майбутнього та минулого часів											
<i>Тема 6. Минулий і майбутній час дієслова зв'язки сьм.</i>	30		10		20						
<i>Тема 7. Аорист деяких дієслів другої дієвідміни</i>	30		10		20						
<i>Тема 8. Присвійні займенники</i>	30		10		20						
<i>Тема 9. Зворотні дієслова</i>	30		10		20						
<i>Тема 10. Майбутній час</i>	30		10		20						
<i>Тема 11. Перфект</i>	30		10		20						
Разом за розділом 2	180		60		120						
Усього годин	300		100		200						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Загальні відомості про Республіку Болгарія.</i>	6
2	<i>Тема 2. Болгарський алфавіт. Фонетичні особливості болгарської мови.</i>	6
3	<i>Тема 3. Знайомство.</i>	8

4	<i>Тема 4. Іменник.</i>	12
5	<i>Тема 5. Вказівні займенники.</i>	8
6	<i>Тема 6. Минулий і майбутній час дієслова зв'язки сѣм.</i>	10
7	<i>Тема 7. Аорист деяких дієслів другої дієвідміни.</i>	10
8	<i>Тема 8. Присвійні займенники.</i>	10
9	<i>Тема 9. Зворотні дієслова.</i>	10
10	<i>Тема 10. Майбутній час.</i>	10
11	<i>Тема 11. Перфект.</i>	10
Разом		100

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Республіка Болгарія на карті світу.</i>	6
2	<i>Тема 2. Фонетична специфіка болгарської мови.</i>	14
3	<i>Тема 3. Формули мовного етикету.</i>	20
4	<i>Тема 4. Рід і число іменників.</i>	20
5	<i>Тема 5. Займенники як частина мови.</i>	20
6	<i>Тема 6. Відмінювання дієслова зв'язки сѣм в сучасному та майбутньому часі.</i>	20
7	<i>Тема 7. Минулий час деяких дієслів другої дієвідміни.</i>	20
8	<i>Тема 8. Скорочені форми присвійних займенників.</i>	20
9	<i>Тема 9. Дієслова з реверсивною часткою се.</i>	20
10	<i>Тема 10. Позитивні та негативні форми майбутнього часу.</i>	20
11	<i>Тема 11. Відмінювання деяких дієслів в минулому незакінченому часі.</i>	20
Разом		200

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання складається з написання доповіді або розробки презентації за запропонованими темами.

1. Доповідь включає: вступ, 2-3 питання основної частини, висновки, список використаної літератури.

У вступі визначається актуальність теми, мета і завдання даної роботи.

В основній частині формулюються 2-3 основних питань доповіді, які повинні розкрити зміст проблеми. Кожне питання повинно закінчуватися чітко сформульованими висновками.

Висновки повинні мати особистісний характер.

Список літератури складається з 5-7 джерел. При цитуванні обов'язково вказати джерело і сторінку, на якій поміщено цитату.

Орієнтовна тематика доповідей та презентацій:

Тема 1. Болгарський алфавіт. Система голосних та приголосних.

Тема 2. Особові займенники. Дієслівна зв'язка сѣм. Мовний етикет.

Тема 3. Питальні речення. Лі- питання, питально-заперечні з уточнюючими питаннями.

Тема 4. Теперішній час. Дієслова 3 дієвідміни. Мій день.

Тема 5. Зворотні дієслова. Вказівні займенники. Граматичні категорії іменників та прикметників.

Тема 6. Теперішній час. Дієслова I дієвідміни.

Тема 7. Теперішній час. Дієслова II дієвідміни. Розряди родових займенників.

Тема 8. Система артиклів болгарської мови та правило їх вживання.

Тема 9. Невизначений артикль. Правила вживання невизначеного артикля.

Тема 10. Кількісній числівники. Визначення часу.

Тема 11. Дієслова руху. Односпрямовані і різноспрямовані дієслова.

2. Індивідуальне завдання - виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому, конспект із теми за заданим планом або планом, який студент розробив самостійно. З дисципліни «Болгарська мова» передбачено виконання таких завдань:

1. Переклад болгарського тексту на українську мову.
2. Порівняння граматики та лексики української та болгарської мов.
3. Зіставний аналіз словотвірної будови української та болгарської мов.

Індивідуальне завдання оцінюється за такими критеріями:

- самостійність виконання;
- логічність і послідовність викладення матеріалу;
- використання довідкової літератури;
- якість оформлення.

7. Види контролю і система накопичення балів

Усі види контролю здійснюються за такою схемою:

За кожний семестр студент отримує **максимум 100 балів**. До їх складу входять:

60 балів – поточний контроль (30- за першу поточну та 30 – за другу поточну атестацію)

20 балів за виконання індивідуального завдання;

20 балів за залік (1 семестр); за екзамен (2 семестр).

Відповідь на практичному занятті – максимум. 5 балів.

5 балів ставиться, якщо студент ґрунтовно засвоїв правила читання букв і буквосполучень болгарської мови, правила наголосу; засвоїв необхідний лексичний мінімум; вільно володіє болгарською лінгвістичною терміносистемою; має повні знання граматичного матеріалу з теми, що вивчається, і, як наслідок, уміє точно перекладати усно та письмово з болгарської мови за допомогою словника з урахуванням її специфіки. При цьому текст може містити 1-2 % незнайомих слів, яких немає у навчальному словнику, але про значення яких можна здогадатися за контекстом або за корелятами із сучасних слов'янських мов.

4 бали ставиться, коли студент достатньо засвоїв правила читання букв і буквосполучень болгарської мови, правила наголосу, але у процесі читання іноді припускається незначних помилок у вимові чи наголосі; засвоїв необхідний лексичний мінімум на 90 %; володіє болгарською лінгвістичною терміносистемою; має знання граматичного матеріалу з теми, що вивчається, і, як наслідок, уміє перекладати усно та письмово адаптований текст з болгарської мови за допомогою словника з урахуванням її специфіки, але при цьому може припускатися незначних помилок і, як наслідок, робити не зовсім точний переклад автентичних джерел; на основі засвоєного матеріалу правильно виконує вправи та завдання, що пропонуються викладачем до кожної теми, але може припускатися незначних помилок та огріхів. При цьому студент може сам виправити свої помилки за умови корегуючих питань викладача.

3 бали отримує студент, якщо він при читанні робить помилки приблизно у третині текстового матеріалу; має поверхові знання з граматичного матеріалу з теми, що вивчається; і, як наслідок, не вміє робити точний переклад адаптованого тексту, робить грубі помилки при перекладі оригінального тексту (допускає такі помилки, що перекручують зміст висловлювання). У вправах студент припускається досить серйозних помилок (не враховує граматичної форми слова) і не може їх проаналізувати та самостійно виправити.

2 бали ставляться, якщо студент має поверхові знання про болгарську лінгвістичну терміносистему, не знає більшості правил читання та наголосу; не вміє навіть послідовно переказати теоретичний матеріал за підручником, не знайомий із основними законами граматичного ладу болгарської мови, виконує менше третини практичних вправ з теми, що вивчається.

1 бал студент отримує, якщо він не в повному обсязі має знання з теми та виконаних практичних вправ.

♦ Виконання індивідуального завдання – 4 бали.

4 бали ставиться, якщо студент ґрунтовно засвоїв основні правила графіки та орфографії болгарської мови, вільно володіє болгарською лінгвістичною терміносистемою; має повні знання граматичного матеріалу з тем, що виносяться на самостійне опрацювання.

3 бали ставиться, коли студент достатньо засвоїв основні правила графіки та орфографії, володіє болгарською лінгвістичною терміносистемою; на основі засвоєного матеріалу правильно виконує вправи та завдання, що пропонуються викладачем до кожної теми, але може припускатися незначних помилок та огріхів.

2 бали отримує студент, якщо він має поверхові знання з граматичного матеріалу з тем, що вивчаються; при виконанні вправ припускається досить серйозних помилок (не враховує граматичної форми слова) і не може їх проаналізувати та самостійно виправити.

1 бал ставиться, якщо студент має поверхові знання про болгарську графіку та орфографію, не знає більшості правил читання та наголосу; виконує менше третини практичних вправ з тем, що вивчаються самостійно.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)		
C	75 – 84 (добре)		

D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

8. Рекомендована література

Основна:

1. Бояджиев Т., Куцаров И., Пенчев Й. Съвременен български език. София : Издателска къща Петър Берон, 1999. 656 с.
2. Буров С. Български език за чужденци. Велико Търново : Издателство Фабер. 2000. 292 с.
3. Гливинская В., Платонова, И. Давайте вместе учить болгарский. Москва : Издательство Астрель, 2011. 272 с.
4. Загорчев М. Учим болгарский легко. София : Издательство Skypriint 04 Ltd, 2013. 363 с.
5. Йорданова Р., Механджиева Ц. Научете бързо български език. учебник I част. София : Издателство Иван Богоров, 2006. 92 с.
6. Пашова М. Граматика на съвременния български език. София : Издателство Изток-Запад, 2014. 176 с.
7. Станчева Р., Михайлова В. Българският език в правила и задачи. София : Издателство Просвета, 2013. 88 с.
8. Иванова Л., Колева Ж. Да общуваме на български. Български език за чужденци – втора част. Велико Търново : Издателство Фабер, 2009. 184 с.
9. Иванова Е., Шанова З., Димитрова-Маринова Д. Болгарский язык, курс для начинающих. Санкт-Петербург : Издательство Каро, 2013. 368 с.
10. Колева-Златева Ж., Емилиянова Б. Аз говоря български. Български език за чужденци, първа част. Велико Търново : Издателство Фабер, 2007. 168 с.
11. Петрова С., Цанкова П., Куртева Е., Томова К., Илиев И. Учете български език. София : Издателство Иван Богоров, 2004. 262 с.
12. Хаджиева Е., Гарибова Н., Панова С., Каменова М. Български език за чуждестранни студенти. София : Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2011. 182 с.

Додаткова

1. Влахов С. Нов руско-български речник. София : Издателство Парадигма, 2007. 904 с.
2. Гочев Г., Кирова Л., Гърдев С. Аз говоря български. Български език за чужденци – втора част. Велико Търново : Издателство Фабер, 2006.– 215 с.
3. Йорданова Р., Механджиева Ц. Научете бързо български език – учебник II част. София : Издателство Иван Богоров, 2007. 164 с.
4. Кънева П. Украинско-български речник. София : Издателство Синева, 2013. 544 с.
5. Хаджиева Е., Дачев М., Каменова М. Мозайки от българската цивилизация. София : Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2010. 156 с.

Інформаційні ресурси

1. Болгарский язык для начинающих (интернет школа) URL https://www.youtube.com/watch?v=3XGZTyfoYI8&index=1&list=PLEC7A6F87EADF_AA02
2. Быстрое погружение в болгарский язык URL https://www.youtube.com/watch?v=MsZgfQSXP_E&list=PLJL_Ikgp_Je8QWWgMB2A6alD_Q66H154T
3. Болгарский язык с Татьяной Макаровой. Экспресс-курс. URL <https://www.youtube.com/watch?v=0udn-KX8Pb4>
4. Болгарский язык (от Болгария навсегда) http://bulgarianavsegda.com/video_urok_01_bg URL
5. Онлайн речник URL <http://pravopisen.onlinerechnik.com/>.
6. Крапка практическа грамафика на българския език. URL <http://znam.bg/com/action/showArticle?enclD=693&article=619863583>

Погоджено
навчальний відділ

« 11 »

О.В. Шиманова
Вересень 2019 р.